

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2015

9002 Варна · бул. "Княз Борис I" 77 · Телефон 052 643 360 · www.ue-varna.bg

ПЛАН

за управление на научните данни в Икономически университет - Варна

Раздел I

Общи положения

Чл. 1. Настоящият План за управление на научните данни (наричан по-долу „Планът“) определя институционалната рамка и урежда принципите и изискванията за създаване, събиране, обработка, съхранение, споделяне и дългосрочно запазване на научните данни в Икономически университет - Варна (ИУ-Варна).

Чл. 2. (1) Планът се приема в съответствие с действащото национално законодателство, приложимите европейски регламенти и стратегически документи, включително европейските и международни инициативи в областта на отворената наука и управлението на научните данни.

(2) Планът има за цел:

1. да гарантира законосъобразно, отговорно и устойчиво управление на научните данни през целия им жизнен цикъл;

2. да подпомогне прилагането на принципите FAIR (Findable, Accessible, Interoperable, Reusable);

3. да осигури съответствие с националните, европейските и международните стандарти;

4. да насърчи прозрачността, проследимостта, възпроизводимостта и повторната употреба на научните резултати;

5. да подпомогне изследователите при планиране, организиране, съхранение и споделяне на данните още от началните етапи на научното изследване;

6. да минимизира рисковете, свързани със загуба, нерегламентиран достъп или неправомерно използване на научни данни;

7. да подкрепи интегрирането на ИУ - Варна в националната и европейската инфраструктура за отворена наука, включително добрите практики на EOSC и OpenAIRE.

(3) Планът е съобразен с Националния план за развитие на инициативата за отворена наука в Република България и подпомага изпълнението на националните ангажименти за отворена, прозрачна и отговорна наука

Чл. 3. (1) Планът се прилага за всички научноизследователски дейности, осъществявани в ИУ-Варна, независимо от източника на финансиране, включително дейности, финансирани с публични, частни, европейски или международни средства.

(2) Разпоредбите на Плана са задължителни за академичния състав; изследователите и специалистите, участващи в научни и научно-приложни проекти; докторантите, постдокторантите и обучаемите, участващи в научни изследвания; ръководителите и участниците в национални и международни проекти; административните и техническите звена, подпомагащи управлението, съхранението и обработването на научни данни.

(3) Настоящият План се прилага съвместно с вътрешните актове на ИУ-Варна, уреждащи научната етика, качеството на научната дейност, защитата на личните данни, информационната сигурност, отчетността и публичността на резултатите.

Раздел II

Определения

Чл. 3. По смисъла на настоящия документ:

1. „Научни данни“ са всички данни, създадени, събрани, закупени, получени, повторно

Приет, АС от 18.06.2026г.

използвани или генерирани в рамките на научна дейност, включително, но не само: статистически масиви; данни от анкети, интервюта, фокус групи и наблюдения; административни, финансови, счетоводни, маркетингови, управленски, демографски, туристически, логистични и регионални данни; данни от бизнес процеси, дигитални платформи, уеб анализи и социални мрежи; експериментални и симулационни данни; алгоритми, софтуерен код, модели, скриптове и документация; текстови корпуси, аудио- и видеоматериали; изображения, презентации, графики, таблични файлове и метаданни;

2. „Метаданни“ са структурирана информация, описваща съдържанието, произхода, автора, методологията, формата, качеството, условията за достъп, лицензирането и възможностите за повторна употреба на научните данни;

3. „Управление на научните данни“ обхваща процесите по планиране, събиране, организиране, документизиране, обработване, анализ, съхранение, архивиране, защита, споделяне, лицензиране, унищожаване при нормативно основание и оценка на качеството на данните;

4. „План за управление на данни“ (Data Management Plan – DMP) е проектен документ, който описва конкретните мерки за управление на данните в рамките на изследване или проект, включително видове данни, формати, метаданни, съхранение, достъп, сигурност, етични и правни аспекти;

5. „Отворен достъп до научни данни“ означава предоставяне на данни за свободно използване при условия, съответстващи на принципа „възможно най-отворено, ограничено при необходимост“ („as open as possible, as closed as necessary“);

6. „Чувствителни данни“ са данни, чието разпространение е ограничено поради лични данни, търговска тайна, договорни ограничения, права на интелектуална собственост, поверителност на партньори, национална сигурност или друг законоустановен интерес.

Раздел III Принципи

Чл. 4. (1) ИУ-Варна прилага принципите FAIR:

1. Откриваемост – данните се описват с подходящи метаданни и, когато е възможно, с постоянни идентификатори;

2. Достъпност – данните са достъпни при ясно определени условия, протоколи и механизми за удостоверяване;

3. Съвместимост – данните се структурират в стандартизирани и широко използвани формати, позволяващи обмен между системи;

4. Повторна употреба – данните са описани достатъчно подробно и предоставени при ясно дефинирани лицензи и условия.

(2) ИУ-Варна насърчава използването на утвърдени стандарти, формати и протоколи за обмен на метаданни, когато това е приложимо.

(3) Прилагането на принципите FAIR се осъществява съобразно спецификата на научната област, вида на данните и наличието на нормативни, етични или договорни ограничения.

Чл. 5. Управлението на научните данни се основава на следните принципи: академична почтеност и прозрачност; законосъобразност и защита на личните данни; отговорност към обществото и устойчиво развитие; пропорционалност при определяне на степента на отвореност; информационна сигурност; уважение към правата на интелектуална собственост и договорните отношения с партньори, насърчаване на споделянето на знания с бизнеса, публичния сектор и широката общественост.

Раздел IV Жизнен цикъл на научните данни

Чл. 6. (1) При подготовка на проектно предложение и/или изследователска инициатива
Приет, АС от 18.06.2026г.

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2015

9002 Варна · бул. "Княз Борис I" 77 · Телефон 052 643 360 · www.ue-varna.bg

изследователите идентифицират вида, обема, формата, произхода, ограниченията за споделяне, мерките за сигурност и предвидените условия за достъп и лицензиране на данните.

(2) При изискване от финансираща организация или от ИУ-Варна се разработва план за управление на данните по проекта (DMP).

(3) Минималните изисквания към DMP са посочени в Приложение № 1, а примерен образец – в Приложение № 2.

Чл. 7. (1) Данните се събират чрез научно обосновани методи, при спазване на етичните стандарти и приложимите нормативни изисквания.

(2) При работа с лични данни се прилагат действащото законодателство и вътрешните правила на ИУ-Варна за защита на личните данни.

(3) При използване на данни от външни източници се документират произходът, условията за достъп, ограниченията за използване и лицензионният режим.

Чл. 8. (1) Данните се придружават от достатъчна документация за възпроизводимост и проследимост.

(2) Метаданните се формират съгласно общоприети международни стандарти, например Dublin Core, DataCite, DDI или други дисциплинарно подходящи стандарти.

(3) Когато е възможно, на наборите от данни се присвояват постоянни идентификатори (например DOI), които гарантират дългосрочна откриваемост и цитируемост.

Чл. 9. (1) С оглед гарантиране на сигурността и целостта на данните по време на изпълнение на проекта, данните се съхраняват на защитени институционални сървъри, в одобрени облачни среди, в системи с контролиран достъп или в други одобрени от ИУ-Варна среди при спазване на Наредбата за минималните изисквания за мрежова и информационна сигурност.

(2) Осигурява се резервно копиране, управление на версии и защита срещу нерегламентиран достъп.

Чл. 10. (1) Научните данни се съхраняват за минимален срок от 5 години след приключване на проекта или публикуване на резултатите, освен ако договор, закон, финансираща програма или вътрешен акт не предвижда друго.

Чл. 11. (1) Научните данни се предоставят чрез Българския портал за отворена наука, институционални, национални или международни репозиториуми, специализирани дисциплинарни хранилища или други утвърдени научни платформи, когато това е приложимо.

(2) Ограничения могат да се прилагат при лични данни, търговска тайна, договорни ограничения, права на интелектуална собственост, защита на националната сигурност, поверителна партньорска информация или друг законоустановен интерес.

(3) ИУ-Варна депозира научните данни и публикации, подлежащи на публично предоставяне съгласно действащото законодателство и условията на финансиране, в подходящи репозиториуми. Депозирането се извършва при наличие на съответстващи метаданни и, когато е възможно, присвоени постоянни идентификатори.

Раздел V Отговорности

Чл.12. (1) Ректорът утвърждава и осигурява институционалната рамка за управление на научните данни.

(2) Заместник-ректорът по НИИРК координира прилагането на настоящия План.

(3) Ръководителите на проекти разработват и актуализират план за управление на данните по проекта, когато това се изисква.

(4) Изследователите осигуряват качеството, коректността, документацията и законосъобразното обработване на научните данни.

Приет, АС от 18.06.2026г.

(5) Библиотеката, научноизследователските звена, ЦИПНИКТ и отдел КИОС подпомагат изследователите чрез методическа помощ, техническа инфраструктура, съдействие при депозиране, метаданни и информационна сигурност.

(6) Комисията по етика или компетентният вътрешен орган разглежда случаи на нарушения, свързани с управлението и използването на научни данни.

Раздел VI

Етика и защита на личните данни в научноизследователската дейност

Чл. 13. (1) При обработване на лични данни за целите на научни изследвания ИУ-Варна и неговите изследователи стриктно прилагат разпоредбите на Регламент (ЕС) 2016/679 (ОРЗД) и Закона за защита на личните данни.

(2) Обработването се основава на принципите на законосъобразност, прозрачност, ограничение на целите, минимизиране на данните, точност, ограничение на съхранението, цялостност и поверителност.

(3) Когато научните данни включват специални категории лични данни (чувствителни данни по смисъла на чл. 9 от ОРЗД), обработването се извършва само при наличие на изрично информирано съгласие на субекта на данни или когато обработването е необходимо за целите на научни изследвания на основание чл. 9, параграф 2, буква „ж“ или „и“ от ОРЗД, съпроводено с подходящи технически и организационни мерки за защита.

(4) Изследователите са длъжни да приложат псевдонимизация на личните данни в най-ранния възможен етап на проекта. Научни данни, преминали през надеждна процедура по пълна и необратима анонимизация, престават да съставляват „лични данни“ и могат да бъдат споделяни за повторна употреба при условията на отворената наука.

(5) Преди започване на обработването на научни данни, изследователският екип, съвместно с Длъжностното лице по защита на данните (ДЛЗД) на ИУ-Варна, извършва Оценка на въздействието върху защитата на данните (DPIA), когато изследването предвижда:

1. Мащабно обработване на специални (чувствителни) категории данни;
2. Систематично и мащабно профилиране или проследяване на субекти на данни;
3. Използване на нови или иновативни технологични решения за събиране на данни.

Раздел VII

Мониторинг и актуализация

Чл. 14. (1) Контролът по изпълнението на настоящия План се осъществява от заместник-ректора по НИИРК.

(2) Периодичен преглед на прилагането на Плана се организира най-малко веднъж на три години. Резултатите се докладват на Академичния съвет на ИУ-Варна.

(3) Планът се актуализира при нормативни промени, стратегическа необходимост или съществени технологични и организационни промени.

(4) ИУ-Варна насърчава развитието на компетентности в областта на управлението на научноизследователските данни чрез обучения, семинари, консултации и методическа подкрепа за изследователите, докторантите и проектните екипи.

(5) Университетът въвежда механизми за стимулиране на изследователите, които активно споделят своите научноизследователски данни в съответствие с принципите FAIR, като отчита тази дейност при провеждане на вътрешни конкурси за финансиране на проекти и при актуализация на критериите за атестация на академичния състав.

ИКОНОМИЧЕСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА

СЕРТИФИЦИРАНА СИСТЕМА ЗА УПРАВЛЕНИЕ НА КАЧЕСТВОТО ISO 9001:2015

9002 Варна · бул. "Княз Борис I" 77 · Телефон 052 643 360 · www.ue-varna.bg

Преходни и заключителни разпоредби

§ 1. Планът е приет от АС на 18.06.2026 г. (Протокол № 36, решение №2) и влиза в сила от датата на приемането му.

§ 2. Настоящият План се публикува на интернет страницата на Икономически университет – Варна или в друга официална институционална среда за вътрешни актове.